

გუთნის-ფელა

დაბარება შეიძლება ტყვი-
ლითივან:
ი. კერესელიძის სტამბაში.
ქუჩას, საკუთარს სხელში.

გამოიცემა ორ ვერსში
ერთხელ. ფასი ცისკარსვლ
კელის შამწერთათვის ერთი
მასეთი, ხოლო სხვათათვის
ორი მანეთი.

მამულის ნაცრონობის და გაჭრობის გახეთი.

წელიწადი მეორე.

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა .

3864 წელსა, „გუთნის-ფელის“ ცახეთი, გამოვა იმავე სახითა რა სახითაც გამოდიოდა ამ ორის წლის განმავლობაში. გუთნის თანამშრომლები არიან, მამულის მოვლაში დასჯელაფენებული ატრონობები და ვიდეოფენებთ, დიდს სარგებლობას მისცემს ჩვენ შეითხელებს, უმეტესად მებატონეებს, რომელთათვისაც ეს საჯანი შეადგენს უმთავრეს საჭიროებას. ფასი ისევე არის, რაც აქამდინ იყო. ვინც „ცისკარს“ იბარებს ერთი მანეთი წელიწადში და ვინც რა იბარებს ორი მანეთი.

ახლად მოგონებული რიგი ვახის გამრავლებისა.

ფრანციაში მოუგონიათ ახალი რიგი ვახის გამრავლებისა, რომელიც ერთი ორად აადვილებს ფენახის ამქნებას და აწარმოებს ვახის სრულ ჭახაკი მოსვლას. ეს ამბავი ორი თვეა რაც მოგვივიდა ფრანციიდან, მაგრამ, აქამდინ ვერ შეხადებდით ჩვენ შეითხელებსა ამიტომ, რომ გესურდა საფუძვლიანად შევეცუო სიმართლე ამ საქმისა სხვა მხრიდანაც და ჭახრი თვით ფრანციაელთ მამულის შეკეთებისა. შემდგომ მოსულა ცნობაებმა სრულად დაბტეიცა ეს ამბავი. უკანასკნელ ნომერში ფრანციელის ქურნაღისა (') ისეთი

(') ფურსილა სარეკტორა სხვა თქვისა, გამოიცემის მარტო შ. ბარსილისგან.

სასელოვანი და სანდო მამულის ჰატრო-
ნები ღიპარაკობენ ქებით ამ სეკანსე, რომ
ჟოგელივე იჭვი უდგილო იქმნება სარ-
გებლობასე და სიმარჯვესე დასლად მო-
გონებულის ვაზის მოძენებისა.

ვაზი ეველამ იცის, გამრავლებს ანუ
მოძენებს ორგვარის საშუალობით: რქის
ჩაერთა ანუ დედა ვაზის დაწვენითა. ბე-
ვრი უხერხობა მოსდევს ერთსაცა და მე-
ორსაც. ჩაერთი რქა იმეფიად იკეთებს
ღონიერს დოსსა და საკმაოდ გაძლიერს
ძირეებსა. ჰირველ წელიწადში ძლიერ მივი-
დრდება თავის ადგილ და სამი-თისი
წელიწადი უნდა ალოდინო ჰირველი ნა-
ჟოფის გამოლებამდე. დაწვენა უფრო უჭ-
ეუარი, რადგანაც დაწვენილი რქა ჭსწოვს
სანთავს თავის დედა ვაზისაგან. მაგრამ
იმგვარი გამრავლებაც თუქცა შესაძლებელია
სავსე ვენახში არ არი საკმაო მაძინ,
როცა გვწადიან დიდი ვენახის ამენება,
ცხადია რომ ჰირველი ამ საშუალობითგანი
არის ძვირი და სუი ექვს წელიწადს ალ-
ოდინებს შინამ მისცემს საშუალო მოსავა-
ლსა, მეორე ძვირიც არის და ბევრ შემ-
თხვევაში უხერხი. ის რიგი ვაზის გამო-
ვლებისა, რომელიც მოუგონება ფრანცი-
ელს ჭუდლოსა არის ეველა შემთხვევაში
სასერსო, როგორც რქის ჩაურა, და უტ-
ეუარი, როგორც დაწვენა, ესე იგი აქვს
ეოველივე ღირსება ორისავე საშუალობისა

და არა აქვს არც ერთის ნაკლებობა.
იი რაში მდგომარეობს ეს საშუალება:
შემოდგომის ანუ ზამთრივე უნდა მოიჭრას
რქა ანუ ვაისხლას ვენახი, საიდამაც სწი-
დიანთ ნერვის ღება. სადაც კოკორი აქვს
რქასა იქ უნდა გადაიჭრას ორ ადგილას:
ნახევარ თითის დადება კვირტის იქით და
ნახევარი თითისვე დადება კვირტის აქით,
ასე რომ ამ რქის გამოჩაჭერს კვირტი მუ-
აში მოუდევს. ესეთი რქის ნაჭრები უნდა
მოშადდეს იმათნი, რამდენი ძირი ვაზიც
უნდა დარტან, ამ ნაჭრებს ნაჭერიან კალ-
ათაში, შაიტანენ სარდაფში და ზედ მიაე-
რიან მავ სუქან მიწასა. მერე თებერვალში,
აღრე თუ გვიან, უნდა კარგათ მოისხას
ის ადგილი, სადაცა ჭსურთ ვენახის ამე-
ნება და გასწორდეს ფარცითა; მერე უნდა
გაატარონ კვლები ანუ წვერილი ანსები სი-
ღრმით გოჯნასკვარი ანუ ორი კოჯი, არ-
სში ის კვირტიანი ნაჭრები ჩაუარონ, რო-
გორც ლობიოს სთესეს; იმ სიმორეთ ვრ-
თმანეთისაგან, როგორც ვაზი უნდა იდგეს,
ზედ მიაუარონ კარგი მიწა, და გატყუონ.
შემდგომ სმარი მორწევის მეტი აღარა უ-
ნდა, თუ მეტადრე წელიწადი ეკვალვიანია,
შუა და შუა ბალახებიც უნდა კარგათ გა-
იმარგლოს და გაითოსოს.

სარგებლობა ამ გვარი ვაზის მოძენე-
ბისა ცხადია, ჰირველი, რომ ესე მოძენ-
ებულს ვაზს აქვს ღირსება ნამენობისაც

და დათქვისაჲც. ნამუჲნის დირსებუ ის არი. რომ სწორეთ იმ ჳინძის მცენარეს მოი-
ქვანს, რომლისაგანაც მტკრილია: დაუ-
სილისა ის, რომ მცენარე გამოდის და-
საჲრი, რადგანაც მირკვები და მტკიები
ერთი ადგილიდან გამოდინა ერთად ის-
დებიან და ერთგვარი ძალი აქვთ. ჰორველ
მოსავალს აძლევენ თრა სანა წლით ადრე.
მოსხუნებულის წესით დათქილია ნუღ-სა
წელს ვენახსა ორა წლის შემდეგ გამო-
დო ნაყოფი და ლუელ ვარჯათ ესხა. ახე
რომ სძუძალი მოსავალი გამოუდოდა.
არამეთუ ერთსა და ორს მისს სხიან, რომ
შემთხვევისათვის მიეწეწება: ანც ერთი მი-
რი არ მოცდენილა. უველა ადვილად მი-
სგდება, რომ დროს შემოვლების გარდა,
ხარჯიც ძალიან უნდა დამცირდეს ჰუ-
ლოს მოვანილის საქვალობით ამე-
ნებულ ვენახსუდ. აქამდინ თუ რამენიმე
ურემი რქის მთცა უოფილა საქროთ ვე-
ნახის ასახებათი ასლა ერთ კოდორში ჩა-
ეტევა იმდენი კოვრიანი ნაჭრები, რომ
კარე ვენახს ევოს.

ვანრობეთ ჩვენ მეთხველებს ამ ამბავს
იმ ჰასრით, რომ დიდი სასარგებლოა და
ვეონებთ, არაჲინ მამულის ჰატრონთაგანი
არ დაერიდება რომ გამოცდადოს ჰუდლოს
წესი. წელიწადი არ ცავა, რომ სოფელში
არ დაიწონ ასალი ვენახის ამენება და
მიმეტება მველინა, და თუ ისე მვირი არა

უოფილიო რქის ჩაერა და არა სდომებო-
და დიდხანს ლოდინი, უურო ბეერი ამენ-
დებოდა. ჰუდლოს წესი გაქარეებს ეოვე-
ლსუვე დაბრკოლებასა, და როვორც იმე-
დუელადგენ ურანციის მამულის ჰატრონე-
ბია დიდ ცვლილებას შემოიტანს ვახს
ანუ ხეხილის შემუშაუებაში.

გამოჩენილი ურანციული ვენახის მამე-
ნებელი უ. გოთ, რომლის სახელი რამათე-
ნჯორში მოვეხსენებია ჩვენს გახეიბია აი
რას ამბობს ამ საქმესუდ: ჰუდლომ თავის
მოკონებულის საქვალობითა ერთბაშთ ა-
გვისილა თვალი და დასრულა შრომა, რა-
შელიც წინ ვდვათ ვენახის შემუშაუებასა
შინამ შეიტვობდნენ ესე გარვევეთ დიდბ-
ნისკან შეტვობილს, მაგრამ ბუნდათ აქვდათ
აღსნილს ბუნების რჯულსა. ეოველი დათვა-
ლიერებული ცნობა უკიმტვიცებდა, რომ ანამც
თუ უსარგებლო იყო ღრმად რქის ჩაე-
რა, არამედ მანებელიცა რადგანც
აკვიანებდა ნაყოფის გამოსვლასა იმ ზო-
მით, რა ზომითაც უურო ღრმათ იქნებოდა
ჩაერილი. გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ
ნახევარ არმინსუ ჩაერილ რქას გამოაქვს
ნაყოფი მეთრე წელიწადს და თუ ესევე რქა
ჩაირგავს სამ ჩარქესუდ ანუ ერთ არმინსუდ,
მამინ სამ ოთს წელიწადსუდაც ძლიე მო-
ისხამს უურმენსა. კიდევაც შეგვიტვია თო-
რმეტი წლის გამოცდილებითა, რომ ორი
კვირის ხესე გაშეება (რქის ჩაერამი) მა-

ვნებელია ვახსნათვის და ვინაც უნდა რომ რქამ ინჟინროს ერთი კვირტის მეტი არ უნდა გაუძოს მიწის ზემოთ. ამას გარდა ისიც ვიცით ამ კვირტს რომ ზემოდამ წელი მიწა მიეკაროს უფრო კარგათ ისარებს და ერთი სამათ უფრო ღონიერ დოუებს გამოიღებს ვინამ ზესე გაშვებული კვირტია რადგანაც იმავე მდგომარეობაში იქნება, როგორც წაფლული თესლი. ჰუდლოს საშვალობით ჩაურთილი კვირტიანი რქა იმით კარგათ სართბსა რომ ორივე წვერითგან სწოვს წვალსა და სანოვაგესა და არა ერთი მხრით როგორც ხაით ჩაურთილი რქა. ჰუდლო ურჩევს ვენახის ამშენებლებს, კვირტები რომ დათესოთ ზედ მიწა დაუტკეპნეთო. ეს ჩვენც გამოტყუცადა ადრევე რქაზედ, რომლისათვისაც ურჩევდით მიწის მიტოვებასა და დატკეპნასა ფხვით ანუ წელის მიტევასა რომ მიწა კარგათ დაჟდეს. ამ გვარად მრავალი მხარე ჰუდლოს მოგონილის საშვალობისა იყო ადრევე ჩვენგან შეტეობილი, მაგრამ ჰუმარიტება კი ნამდვილად არფინ იცოდა, და ამ საქმის მოგონება სრულად ეკუთვნის იოსებ ჰუდლოს, რომელმაც დიდი დეწლი მოიპოვა კანონიერს ვენახის მენებაზედ. მართლად და დიდი მოგონებაა ჰუდლოს საშვალობა და დიდის სისარულით უნდა იუოს მიღებული ეველა ვენახის მკეთებლებისაგან.

ი. ს.

ლიტუელი ქერის მიცემა საქონლისათვის.

თუ ქერი წვიმან დღეს არის მომეილი, ან მნა შემდეგ დასველებულა, ანუ ქერი ნესტიან ადგილს ეოფილბ დაურილი, მაშინ ქერი აღივდება, და თუ ვაჭამეთ ცხენსა კუჭს წაუსდნსა მადან დაუკარგავს, ცინგლს ადინებს და ხან და ხან მჭვალსაც დააუენებს. ამ სნეულებას ადვილად გადაარჩენს ჰატრონი თავის ცხენსა; თუ კვირაში ორჯულ ქერზედ მოუურის ნახევარ გირვანკა მარლსა და ერძს ოსმუკა მსხვილად დანაუილს ღვინის ხილსა (Можжевельника ягоды.)

დაბადება მამალი ანუ დედალი საქონლისა ჰატრონის ნებით.

ქენევის აკადემიის ჰროტესორმა (მასწავლებელმა) უფთურმა გამოცა ამ ცოტა ხანში წიენი იმ საგანსუ თუ რამემთხვევაში იბადება მამალი და რა შემთხვევაში დედალი ჰირუტევი, მცენარე და თვით ვაჭი და ქალი; აქვე გამოაცხადა დარიტება, თუ როგორ უნდა მოიქცეს ჰირუტევის ჰატრონი, როცა უნდა თავის ნებით დაბადების დედალი ანუ მამალი. ამ საგანსუდ ბევრი რამ დაწერილა ჰქვიმებისაგან და

სხვა შეცნობებისაგან, მაგრამ აქამდისინა-
 მდვილი და ჭკმარიტა ანა გამოცხადებუ-
 ლარი, და ჩვენც ურს არ დაუგდებდით
 შემოსხსენებული წიგნის სჯასა თუ სასელი
 მთხველისა არ გვარწმუნებდეს, რომ ამ
 სჯასა ჭკინია საგნად მართალი გამოძიება
 საქმისა და არა ტყვილი შეცნობების გა-
 მოჩენა და მარლატობა. თური ვერ აღ-
 ხსნის ბუნებით რჯულსა, რომელსედაც არის
 დაფუძნებული სხვა და სხვა საქმის დაბა-
 დება და შემდგომ გაგვიმარტავს გან-
 ონსა, რომელთაც უნდა მივევეთ, როცა
 გვინდა, რომ დაგვებადოს მამრი ანუ მდე-
 დრი საქმი ზირუტევისა. თურის ასსნას
 ვერ გამოვცემთ ჩვენ შეითხველებსა, რა-
 დგანაც ჩვენი ენა, საუბედურით, ვერ არ
 არის საძიისით გაკეთებული, რომ ამ გვარ
 საქმეებზედ სჯა გარკვევით გამოსთქვას, და
 ვიკმარებთ მსოლოდ რჩევასა, რომელსაც
 ამლევს თური ზირუტევის მოძმენებულებსა.
 აი ეს რჩევა:

1) ვისაც უნდა რომელსამე ფურს მო-
 აკებინოს სახარე ანუ საფურე სბო თავის
 ნებაზე, ვერ უნდა კარგათ დაათვალღიროს
 და მაიტუოს, რადროს ახურდება სოლიმე
 ეს ფური, რა ნიძნებით გამოუჩნდება მსუ-
 რვალეება დასაწიისა, თუ დასასრულში. და
 რამდენს ხანს გასწევს, მსურვალეების თვი-
 სება მცირედ იცვლება სხვა და სხვა ფუ-
 რზედ; მაკალითად ეველამ იცის რომ ახ-

ურება ფურისა გასწევს ხან ერთს დღე და
 ღამეს, ხან ორსა. სხვა და სხვა ფურზედ
 ეს დრო უფრო მეტად იცვლება. 2) რო-
 დისაც ზირუტევის ზატრონმა შეუტეო ესე-
 უბი და შედ მიწვენით შეისწავლა თავისება
 ფურისა, რომელსაც უნდა მოაკებინოს სბო
 სახარე ანუ საფურე, მაძინ უნდა მოიქცეს
 შემდგომის სახით.

ა) თუ ჭსურს საფურე სბო, მაძინ უნდა
 მიუძვას ბულა იმავე წამს, რაკი ფური
 ასურდება,

ბ) თუ ჭსურს სახარე სბო, უნდა ბუ-
 ღა მიუძვას ასურების დასასრულს.

გ) ეს დარიკება არ უნდა გამოსცადონ
 ისეთ ფურსე, რომლის ასურება არ მოდის
 ერთს დროს; სუქან ფურსა ანუ გომძი შე-
 ნახულს მეტად დასდევს ეს დაუდგრომელ-
 ობა, ეველასზედ მარჯვე იქმნება ამორჩევა
 თავის უფლად და გარეთ შენახულის ფუ-
 რისა და; რომელსაც არა ჭქონდეს არა
 ფური ნაკულლოვნება ანუ ჟინი.

ზროფესორის თურის თსოვნით ეს საქმე
 გამოუცდია უფ. კორნახსა შევიცარიანიძი და
 აი რას იწყებუბ:

თერამეტ თებერვალსა ჩუჟა-სა წელსა
 უფ. თურმა მოძქურა საიდუმლოდ მენი-
 შნული მისგან კანონი დედალ-მამლის მო-
 ევანისა ზატრონის ნებით. მე გამოვსცადე
 ესე ჩემ ნახირზე და ნამდვილად დაერწმუ-
 ნდი თურის დარიკების ჭკმარიტებაზედ.

წირველ შემთხვევაში მე მოვაკებინე თურ-
 სკან ნაჩვენების საშუალებითა ოც და ორი
 საფურე სბო ჩემ ფურებსა, რადგანაც კა-
 რტი ვინმის საქონელი შევანდა და ჩემი
 შესობლები კარგ ფასს მაძლევდნენ საფურე
 სბოებში. იმავე საშუალებით მოვაკებინე
 ერთს ამორწეულ ფურს სხარე სბო, საშ-
 ვალობა თურისკან მოვინილი შტეუარია
 და ნამდვილი, რადგანაც კიდევ გამოვცადე
 ექვს ფურსედ და მოვაკებინე ჩემის ნებით
 ექვსი სხარე სბო, ამ გვარად ოც და ცხრა
 შემთხვევაში ერთხელაც არ გამოტეუნდა თუ-
 რის სიტყვა, როცა მდომებია მაძალი მა-
 მიტებინებია, და როცა მდომებია დედალი.
 უკვლავ გამოცდილებები მე თითონ მაძის-
 დენია საეუთრად და სხვა არავინ გარეულა
 ამ საქმეში, ამისათვის ვალად ვრაცც გა-
 მოვაცხადო, რომ თურის ნაპოვნი წესი მა-
 რთალია და სანდო, და სასურველია რომ
 წირუტევის მომხმენებლებმა უუკრადლებოდ არ
 გაუშვან საშუალობა, რომლისაგან უნდა მო-
 ვლოდებოდეთ დიდს სარგებლობასა.

ბოლონდელი სიტყვა კორნოსისა შე-
 ჭველია, რამეთუნ შემთხვევა, რომ საქო-
 ნლის ზაცრონს უჭირს ერთი სქესი შინამ
 მეორე, საფურე სბო შინამ სხარე, როცა
 მაგალითებრ საქონლის გამოაულება უნდა
 ზატრონსა, მაშინ ხარი ისე არ უჭირს,
 როგორც ფური, ან როცა მემა საქონელი

უჭირს, მაშინ ფური უსარგებლოა, თურის
 დარიგება საქონლის ზატრონს აძლევს სა-
 შუალობას გაჩინოს ის სქესი, რომელიც
 უფრო საჭირო და სასარგებლოა ზატრო-
 ნისათვის.

თური არა გამოიბნება შარტო შინაურ ზი-
 რუტევესა და ამტკიცებს, რომ შინაგან ნაპო-
 ვნი წესი საზოგადო ბუნების რჯულია და
 უნდა გამოითლდეს თეთი კაცსედაცაო. იქნება
 მართალიც იქონ ეს შენიშნულება, მაგრამ
 ჩვენ თავს დავანებებთ იმის აღსნასა, თუ
 რაკვარ მდგომარებაში დედაკაცი შობს ქალსა,
 თუ ვაჟსა, რადგანაც ეს აღსნა სრულად უ-
 ცსოა და შორი ჩვენის საგნისაგან; ისევე ვი-
 რნვეთ მოვისხენოთ შენიშნულები შესახები ში-
 ნაურის ფრინვლისა; ამათვისაც აური ან-
 ბობს, რომ იმათში მაძალი გამოადის იმ კემ-
 რესებედიშაო, რომელიც დაუგვია მფრინველს
 აკრუსების წინა დღეებშია და დედალი ზი-
 რველად დადებულის კვერცხებისაგანაო, ეს
 შენიშნა უფრო ადვილი გამოსცდელია ში-
 ნამ შემთხმენებული ფურსედ, და დიდად და-
 გვევალებს, თუ ვინმე ჩვენ შეითხველთაგანი
 გამოსცდის და შეკვატობანებს გამოთლდა
 თუ არა ქათამხედ ანუ სხვა ფრინველსედ თუ-
 რის დარიგება.

ი. ს.